

KNIHOVNA VILÉMA GABLERA A ALEXANDR VELIKÝ

Matěj Měřička

Vilém Gabler's Library and Alexander the Great

Abstract: The article is divided into three parts. The first one aims to present the figure of Vilém Gabler, a close colleague of Karel Havlíček and František Ladislav Rieger, as a person important for the beginnings of Czech–French relations and for the spread of the knowledge of the Czech language and culture in the Czech milieu. The second part is devoted to the summary of previous research and the reconstruction of the personal library of Vilém Gabler, scattered in the central collection of the National Museum Library. The last, third part discusses Gabler's article *Alexander Veliký* [Alexander the Great], written in reaction to the work *Alexandre le Grand* from the pen of Alphonse de Lamartine and under the impression of the events of 1859. Despite its thematic focus on the ancient commander, it provides abundant information on the author's view of the recent Austrian–Czech past as well as present. It thus shows a man with his own world of opinion and moral schemes created based on his own experience from 1848 and strongly influenced by the study of French history, especially the period after 1789.

Keywords: Alphonse Lamartine – Napoleon I – Francophilia – French history – the year 1848 – National Revival – revolution of 1789 – the year 1859

Když v roce 1897 odjížděl Hanuš Jelínek na svou první cestu do Paříže, aby se později stal jedním z předních českých propagátorů francouzské kultury, přišla česká společnost o jiného významného frankofila. Byl jím Vilém Gabler (1821–1897), intelektuál, novinář, politik a učitel ze severočeského Vartemberku¹.

Narodil se do německy mluvící rodiny, jak zdůrazňuje většina dobových nekrologů. Česky se naučil až při studiích na gymnáziu a cele se českému národnímu hnutí oddal po seznámení s Karlem Havlíčkem. V roce 1848 již figuruje jako sekretář národního výboru a z jeho pera pochází i návrh první petice svatováclavského výboru k císaři. S návratem absolutismu opouští politické jeviště, aby se po obnově ústavnosti vrátil jako blízký spolupracovník Fr. Ladislava Riegra. Koncem 70. let byl zvolen za staročeskou stranu do českého zemského sněmu i do Říšské rady.

Podobně bohatá jako politická činnost, byla i Gablerova pedagogická kariéra. V roce 1843 získal titul doktora filozofie a jako řada českých obrozenců našel místo vychovatele ve šlechtických rodinách. Vyučoval u Fiedlerů, Rohanů a Lobkoviců. Když v roce 1852 vláda zastavila Palackého projekt české encyklopedie, na které se rovněž podílel, opustil Čechy a přijal nabídku vyučování následníka srbského trůnu Petra Karađorđevića. Toto místo musel po dvou letech opět na nátlak rakouských úřadů opustit a ve své vychovatelské činnosti pokračoval ve Vídni, kde se dále vzdělával studiem na univerzitě. Jeho pedagogické schopnosti byly naplno oceněny v roce 1863, když byl zastupitelstvem Prahy vyzván, aby se ujal řízení nově založené Vyšší dívčí školy, kterou

vedl až do roku 1896, kdy odešel na vlastní žádost do penze. Přidejme ještě, že minimálně od roku 1846 byl literárně – novinářsky činný. Již tyto aktivity by měly být dostatečným důvodem k tomu, aby nebyl zhoř zapomenut.

Vilém Gabler ale disponoval ještě dalšími kvalitami. Mezi ně patřila ve své době v českých vlasteneckých kruzích ojedinělá aktivní znalost francouzštiny, francouzské literatury a historie. Francii navštívil dvakrát, poprvé v roce 1846, podruhé v revolučním roce 1849. Byl nejpłodnějším překladatelem francouzských divadelních her do češtiny, stál u prvního pokusu o francouzsko-český slovník a jeho francouzská mluvnice byla pozitivně přijata odbornou veřejností. Vyšší dívčí škola se pod jeho vedením stala širitelem francouzského jazyka a kultury (první veřejná škola s povinnou výukou francouzštiny).

V tomto smyslu lze Viléma Gablera chápat jako jednoho z předchůdců Hanuše Jelínka. Jejich frankofilství bylo však odlišné. Jelínek ve svých vzpomínkách na první cestu do Paříže píše: „*Jeti na studia do Paříže byla v očích většiny maloměšťáků jakási vzpurná vyzývavost a lehkomyšlné dobrodružství plné mravních nebezpečí*“.² Z tohoto citátu vyplývá nejen Jelínkův nesouhlas s tak negativním obrazem Paříže, ale také jeho představa o existenci těchto názorů v jistém sociálním prostředí české společnosti. Dle mého soudu však nebyla „na vině“ jen konzervativní morálka maloměšťáků, ale i vliv předcházejících generací frankofilů, kteří ovlivňovali veřejné mínění (přičemž jejich příslušnost k maloměstu se nevyklučuje). Jedním z nich byl právě Vilém Gabler. Připraven četbou osvícenců a klasických francouzských autorů

¹ Současný název – Stráž pod Ralskem.

² JELÍNEK 1947, s. 146.

odjížděl roku 1846 do Paříže odhodlán propagovat český národ a zároveň načerpat inspiraci v kulturně rozvinutějším prostředí. V jeho dopisech i člancích do novin však záhy vidíme zklamání nad pařížskou společností s rozvolněnými mravy bavící se představeními typu vaudeville a užívající osobní svobody v míře pro rakouského občana nepředstavitelné. Vedle strachu z „mravního nebezpečí“ se brzy přidává další obava, která je ještě zásadnější. Kolem poloviny 19. století se v Rakousku poprvé objevují organizované dělnické stávky. Konstituující se česká národní společnost považovala ve své většině tento jev za hrozbu. Nejen proto, že příslušníci národní elity se cítili ohroženi ve svém sociálním postavení, ale také proto, že se domnívali, že nejdříve je třeba naplnit národnostní požadavky. Z tohoto důvodu hrála Gablerova návštěva v Paříži roku 1849 velkou roli. Na vlastní oči viděl to, čeho se obával: totiž to, jak organizovaní dělníci vyžadují politická práva a participují na politické moci. Jistě zaregistroval i politicky aktivní ženy, což mu připadalo vyloženě pobuřující.

Když v roce 1897 odjížděl do Francie Jelínek, byla situace naprosto odlišná. Rozdíl mezi francouzskou a českou společností již nebyl tak markantní. V roce 1896 získali dělníci Badeniho reformou volební právo a aktivní ženy přestávaly být výjimkou. Česká společnost se již nemusela obávat o svoji existenci a ve Francii nic nenaznačovalo, že by se schylovalo k další revoluci. Francie u českých intelektuálů nebudila strach, ale naopak spíše sympatie. Někteří Jelínkovi současníci se sice domnívali, že francouzská společnost prochází krizí, důvody však většinou viděli v porážce z roku 1871. To, že Francie prochází krizí, se domníval rovněž Gabler. Její původ ovšem viděl jinde: v rozpadu mocenských autorit zapříčiněném revolucí v roce 1789. A v tomto smyslu také dlouhodobě ovlivňoval české čtenáře na stránkách různých periodik. Gabler z tohoto hlediska viděl Francii jako hrozbu a obával se, že by se česká společnost mohla ubírat stejným směrem. Přesto zůstal věrným frankofilem. Jednak proto, že jeho kariéra byla založena na znalosti francouzského jazyka, jednak proto, že Francie stále představovala pro české země potenciálního spojence proti Německu. Svě schopnosti, znalosti a kontakty proto dal ve prospěch české propagandy ve Francii a pokračoval v šíření francouzské kultury v Čechách.

Tolik stručné představení frankofilské osobnosti Viléma Gablera. Osobnosti, která sice dosud nevzbudila mezi českými historiky výraznější zájem, ale díky své důležitosti pro období formování česko-francouzských vztahů vyvolala pozornost u francouzských kolegů. Značný prostor mu věnuje Stéphane Reznikow ve své práci *Frankofilství a česká identita*³ a za zmínku stojí i studentská práce Marie Masquelier pod vedením Michela Figeaca *Vilém Gabler, l'exemple d'une francophilie au service du Mouvement National Tchèque*.⁴ Marie Masquelier využívala kromě archivních pramenů i knihovnu, uloženou v Národním muzeu. Měl jsem příležitost se s touto knihovnou rovněž seznámit, a proto mi

dovolte malou odbočku, v níž bych rád doplnil některé nedostatky citované práce.

Dle zprávy bibliotekáře Národního muzea Adolfa Paterky byla Gablerova knihovna předána Národnímu muzeu 12. března 1897 a obsahovala přibližně 3 000 bibliografických jednotek. Z toho 519 děl větších v 1 066 svazcích, 15 svazků biblí v různých vydáních, sbírku novějších děl historických a politických ve 481 svazcích, drobnější spisy politického obsahu (812) a literárně historického (620).⁵ Dar byl podmíněn zachováním knihovny v celku a možností jejího doživotního užívání dárce. První část podmínky bohužel nebyla dodržena a knihy byly rozptýleny do knihovního fondu dle tematického klíče. Badatel snažící se dnes dohledat Gablerovy knihy je proto nucen prohledávat katalogizační lístky, nebo hledat přímo fyzicky na místě. Naštěstí většina knih byla svázána až v Národním muzeu a označena slepotiskem se jménem původního vlastníka. Vcelku byla zachována pouze sbírka knih týkající se historie a politiky. Ta byla však podle tehdejší logiky doplněna o díla jiných proveniencí. Marie Maquelier pracovala bohužel pouze s touto částí Gablerovy knihovny a právem se podívovala nad absencí některých knižních souborů (např. francouzské beletrie).

Podíváme-li se na celkové složení Gablerovy knihovny, zjistíme, že odráží věrně vlastníkovy zájmy i životní osudy. Uvedme jen několik příkladů: kolekce srbsky psaných titulů a srbských poznámek v dalších knihách, které někdy nesou i dataci shodující se s Gablerovým pobytem v Bělehradu, pedagogická literatura, tituly věnující se ženské otázce či beletrie z per autorek odkazující ke Gablerovu třicetiletému vedení dívčího vzdělávacího ústavu, několik knih vztahujících se k rodině Rohanů a ke slavné příhodě s náhrdelníkem Marie Antoinety pořízené vlastníkem pravděpodobně v důsledku jeho učitelského působení na Sychrově. Některé knihy lze identifikovat přímo jako podklady k publikovaným článkům, přičemž nalezneme i vyznačené pasáže, na něž Gabler ve svém článku reagoval či je citoval. Díky množství archivního materiálu dochovaného v LA PNP jsme schopni sledovat genezi článků vskutku od počátku, od pořízení příslušné studijní literatury, přes výpisky, koncepty až po finální zpracování a reakce kolegů a přátel.⁶

Po roce 1848 se Gablerovým hlavním tématem stala francouzská revoluce, jíž se věnoval po celý zbytek života. Ve své době byl jedním z jejích největších českých znalců. Nikdy však nevydal ucelenější dílo na toto téma a ve svých člancích se často nechával unášet subjektivismem, který jej zavedl až ke spikleneckým teoriím. Jedině tak lze označit Gablerův názor, že příčinou revoluce bylo spiknutí svobodných zednářů v čele s Vévodou Orleánským za podpory Pruska.⁷

Není to však francouzská revoluce, na níž chci v tomto příspěvku přiblížit osobnost Viléma Gablera a styl jeho odborné práce s texty. Vybral jsem si článek, který tematicky na první pohled s jeho životem přímo nesouvisí a ani se nevztahuje k dobovým událostem. Přesto množství příprav-

³ REZNIKOW 2002. Český překlad vyšel pod názvem *Frankofilství a česká identita (1848–1914)*. v nakladatelství Karolinum v Praze v roce 2008. Tato práce mi posloužila vedle archivního materiálu z fondu Vilém Gabler v Literárním archivu Památníku národního písemnictví (dále LA PNP) jako podklad pro úvodní odstavce.

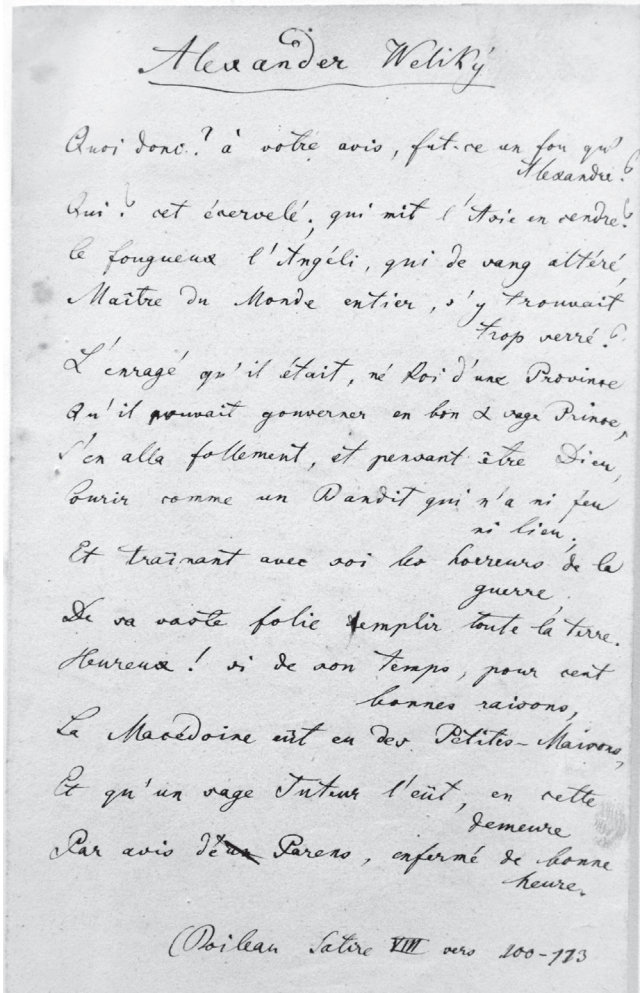
⁴ MASQUELIER 2011.

⁵ ANM 1897.

⁶ Více ke knihovně Viléma Gablera viz MĚŘIČKA 2015.

⁷ GABLER 1889, s. 41–75 nebo GABLER 1890.

ných materiálů a knih v jeho knihovně svědčí o dlouhodobém a poctivém studiu. Mám na mysli článek *Alexandr Veliký* uveřejňovaný v časopise *Památky archeologické a místopisné* postupně v letech 1862–63. Jeho publikování nebylo bez problémů. V reakci na Gablerovu snahu článek uveřejnit již krátce po sepsání odpověděl Václav Zelený 5. 3. 1860 takto: „Co se týče Vašeho Alexandra, nemohu mluvit o zdaření svého snažení. Vyrožil jsem Kobrovi věc celou, jak jsem mohl; zdá se mu však, že obecenstvo naše zvláště v této chvíli má příliš málo chuti k věcem vzdáleným.“⁸ Bylo však toto téma skutečně tak vzdálené událostem roku 1860?

Gablerovy články byly ve své podstatě většinou recenze, reagovaly na dílo jiného autora, i když posléze přecházely ve vlastní souvislý výklad o dané problematice. K tomu, aby se věnoval historii Alexandra Velikého, jej přiměl autor díla *Alexandre le Grand* vydaného v roce 1859, Alphonse Lamartine. Gabler se obdivoval Lamartinově poezii pro její křesťanský nádech,⁹ ale již méně jeho historickým pracem, které považoval za tendenční. Nedokázal pochopit, jak odpůrce Napoleona III. mohl napsat apologii Alexandra Velikého. Z jakého důvodu byly tyto dva postoje neslučitelné? Jakým způsobem Gabler vytváří svého Alexandra a co ve svém textu prozrazuje sám o sobě? To bude předmětem následujícího zamyšlení.

Vilém Gabler, vlastník patnácti Biblí různých vydání neváhal přes proklamace o nestrannosti svého pohledu aplikovat na historické postavy „obecná morální měřítko“: „*Mně není dáno, aby se mohl obdivovati makedonskému Alexandru, protože bych velmi nerád též obdivoval se Attilovi a Tamerlanovi; mně není dáno, abych se obdivoval dobyvateli, protože v něm vidím jen člověka, který měl o něco ctižádosti, energie a štěstí více, nežli ostatní smrtelníci. Dle mého znání nelze měřiti pravou velikost hlukem, kterým člověk nějaký naplnil svět, aby zadost učinil soběckému chtění po válečném dobrodružství, ne zříceninami, kterými naznačil záhubnou dráhu svou, ne krví, kterou proléval, aby nasytil nenasytnou ctižádnost, alebrž tím, co zdárného vykonal ku prospěchu a užitku svého pokolení.*“¹⁰ Dále dodává, že nestačí být dobrým historikem, ale především je třeba být znalcem lidských charakterů. Právě takovéto pojetí historikovy práce mu umožňuje přijímat či odmítat historická fakta dle toho, zda odpovídají danému charakteru, zkonstruovanému při prvotním morálním soudu. Z logiky charakteru válečníka-ničitele vyplývá, že není schopný vytvářet pozitivní hodnoty. Zakládání měst-Alexandrií je tudíž možné považovat za fabulaci. Gablerův Alexandr nezdůvodnitelně utíká kupředu hnán touhou po dobrodružství. Jeho vítězství jsou dílem náhody, svoji říši se nesnaží zabezpečit a armádu neorganizuje. Že by s oblibou čítal Homéra, je naprosto vyloučeno, a Gabler pochybuje i o jeho schopnosti psát. Je podle něho nemyslitelné, aby takový člověk byl považován za šířitele civilizace a řecké kultury, a je tudíž nutné vyvrátit existenci vazeb mezi Alexandrem Velikým a řeckou kulturou. Konkrétně je třeba vyvrátit domněnku o výchově Alexandra Aristotelem, zvolení za vůdce Řeků proti Peršanům a řecký charakter jeho vojska. Alexandr je uchvatitelem Řecka proti vůli opravdových Řeků – ty reprezentuje Démosthénés a Řekové bojující po boku Peršanů proti Alexandrovi. Přítomnost řeckých vojáků v Alexandrově vojsku popřít nelze, ale jsou označeni za žoldnéře. Jejich vztah k Alexandrovi a potenciál jejich kulturního vlivu Gabler dále zpochybňuje: „*Za našich dnů zajisté nikomu nenapadne a nenapadlo, by prohlásil Napoleona I. za representanta vzdělávajícího Germanstva naproti tak nazvanému barbarickému Slovanstvu na východě evropském, protože r. 1812 vedl proti Rusku pluky podmaněných německých států porýnských.*“¹¹ Spojení s Aristotelem pak odmítá opět na základě znalosti charakterů jako naprostý konstrukt. Geniální filozof nemohl být vychovatelem uchvatitelova syna a tím méně budoucího tyрана. Stojí za povšimnutí, že jediný typicky řecký kulturní projev, se kterým Gabler Alexandra spojuje, je bakchantický průvod. Ten je ovšem opět odsouzeníhodný z morálního hlediska.

Alexandr tedy není Řekem, ale Makedoncem. Gabler se domnívá, že při svém pobytu v Srbsku poznal pravý makedonský národní charakter, který představuje následovně: sklon k násilnostem, krutosti a opilství. Pozitivní stránky Makedonců nalézá teprve, když líčí Alexandrovo přijetí asijských zvyků a jeho rozchod s druhy. V tomto okamžiku jsou Makedonci líčeni pod vlivem romantického obrazu hrdinů vzdorujících Osmanské říši. Makedoncům je příznáván drsný charakter, ale zároveň i touha po volnosti a svobodě. Odmítnutím životního stylu Makedonců se Alexandr v očích Gablera stává odpadlíkem, zrádcem národa.

⁸ FOND GABLER, korespondence přijatá.

⁹ GABLER 1846.

¹⁰ GABLER 1862–1863, s. 51.

¹¹ GABLER 1862–1863, s. 3.

Gablerův styl psaní je charakteristický střídáním dvou fází. Objektívni kritika pramenů a jejich komparace je přerušována emotivními výbuchy vyvolanými náhlým morálním rozhořčením. Právě v těchto momentech vstupují do líčení minulých dějů problémy přítomnosti a zároveň silně rezonuje osobní zkušenost autora. Gabler sice vyzýval k nestrannému posuzování faktů, ale zároveň nepovažoval promítání osobních zkušeností autora do minulosti za nedostatek. V jednom ze svých článků píše,¹² že vlastní prožitek roku 1848 mu podobně jako Palackému při psaní o revolučních bouřích husitských pomohl pochopit revoluci francouzskou. Osobní zkušenost je vůbec velmi oceňována, jak ukazuje vysoké množství memoárů v Gablerově knihovně a jejich časté citování. Při pozorném čtení by tedy nakladatel Kobr nejspíš zjistil, že Gablerův článek nebyl tak vzdálen aktuálním událostem.

Makedonec Alexandr podmanivší si Řecko aby pomocí jeho vojenských sil mohl dobýt svět je srovnáván s Napoleonem, který jsa Korsičan využil Francouzů ke svým dobovacím choutkám. Alexandrův nástup byl umožněn nesvorností Řeků, Napoleonův ničivou revolucí. Důrazem na nebezpečí národní nesvornosti či revoluce se Gabler obrací nepochybně na své české čtenáře. Gablerova srbská zkušenost se projevuje při přirovnání dvoru Filipa Makedonského ke dvoru tureckého sultána s množstvím konkubín a neustálým soubojem o budoucího následníka. Díky tomu může Alexandrovu matku prohlásit za jednu z konkubín, která podvedla

Seznam pramenů a použité literatury:

ANM 1897: Zpráva bibliotékaře Adolfa Patery výboru Musea království Českého ze dne 27. listopadu 1897, č. 2164, uloženo v Archivu Národního muzea, RNM (stará registratura), kart. 48.

FOND GABLER: Fond Vilém Gabler (nezpracovaný). Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze.

GABLER 1846: GABLER, Vilém. Lamartine. *Česká včela*. 1846, roč. 13, č. 81–84.

GABLER 1862–1863: GABLER, Vilém. Alexander Veliký. *Památky archeologické a místopisné*. 1862–1863, díl 5, s. 1–16, 49–64, 97–110, 145–155, 210–225.

GABLER 1889: GABLER, Vilém. Rok 1789. *Časopis musea království českého*. 1889, roč. 63, s. 41–75.

La bibliothèque de Vilém Gabler et Alexandre le Grand

La contribution s'est fixé les trois objectifs suivants :

En premier lieu, il s'agit de présenter brièvement la personnalité de Vilém Gabler en tant que « pionnier » des relations franco-tchèques : à la fois propagateur de la culture, de l'histoire et de la vie politique contemporaine françaises dans la société tchèque et, à l'inverse, porte-voix de la nation tchèque en France.

Ensuite, cet article se propose de faire connaître à la communauté des chercheurs la bibliothèque de Vilém Gabler. L'éguée par celui-ci, en totalité, au Musée national en 1897, elle s'est bientôt retrouvée dispersée dans le fond de base. Aujourd'hui, elle a pu être reconstituée en partie. Son contenu thématique coïncide avec les centres d'intérêt professionnels de Gabler, à qui elle servait avant tout de source d'informations pour ses activités de lexicologue et ses essais journalistiques.

Enfin, une analyse de l'article « Alexander Veliký » [Alexandre le Grand], écrit en réaction à la *Vie de Alexandre le Grand* d'Al-

svého muže. Alexandr se tak stává nelegitimním synem Filipa Makedonského, který se trůnu zmocnil vraždou svého nepravého otce a vraždami dalších synů se na něm udržel. Tento okamžik je velmi důležitý, neboť legitimita je pro Gablera zásadní hodnotou. Ztráta legitimacy, přerušení přirozeného vývoje znamená přechod k revoluci a k chaosu. Zde se opět nabízí srovnání s Napoleonem. Tomu sice neupírá zásahu na dočasném obnovení stability režimu a ukončení revoluce, ale zároveň tento Korsičan postrádá legitimitu, není Bourbonem a především ani Francouzem. Jeho vláda proto přirozeně musí vést zpět k revolučnímu chaosu. Gabler zde nejspíš necílí přímo na Napoleona I., ale spíše na jeho aktuálně vládnoucího potomka, který, jak se zdá, vede z Gablerova pohledu nesmyslné války a postrádá legitimitu.

Gablerův Alexandr je výjimečný ve své bezmezné kritičnosti k postavě hlavního „hrdiny“. Pomyslnou tečku autor připiše o něco později, kdy ve zvláštním článku *Smrt Alexandra Makedonského* odhalí pravý důvod jeho konce – opilství. Podíváme-li se celkově na Gablerovu tvorbu, zjistíme, že boření mýtů utvořených kolem velkých osob bylo jeho oblíbenou kratochvílí. Podobně bude soudit Robespiera, Dantona, Mirabeaua, Bismarcka a další. Snad nejlépe vystihne jeho pohled na historické postavy dějin závěrečný citát: „Kdo ... pravdu hledá v dějinách mocného krále, nesmí se hned na začátku před ním vrhnouti na kolena.“¹³

GABLER 1890: GABLER, Vilém. O vlivu svobodných zednářů na průběh veliké revoluce francouzské. *Časopis musea království českého*. 1890, roč. 66, s. 85–107.

JELÍNEK 1947: JELÍNEK, Hanuš. *Zahučaly lesy. Kniha vzpomínek*. Praha: František Borový, 1947.

MASQUELIER 2011: MASQUELIER, Marie. *Vilém Gabler; l'exemple d'une francophilie au service du Mouvement National Tchèque*. Seminární práce. Vedoucí seminární práce Michel Figeac. Bordeaux: Université Bordeaux-Montaigne, 2011.

MĚŘIČKA 2015: MĚŘIČKA, Matěj. Gabler, Vilém, 1821-1897. *PROVENIO: Knihovna Národního muzea* [online]. [cit. 2015-09-29]. Dostupné z: <<http://opac.nm.cz/authorities/42471>>.

REZNIKOW 2002: REZNIKOW, Stéphane. *Francophilie et identité tchèque (1848–1914)*. Paris: Honoré Champion, 2002.

phonse de Lamartine (1859), nous permettra d'approcher la pensée de Vilém Gabler. Bien que ne traitant pas, à première vue, de problèmes propres à son époque, l'article de Gabler montre bien de quelle façon, et dans quelle direction, l'auteur s'efforce d'infléchir les opinions des Tchèques sur la situation politique de leur temps. Gabler cherche à inculquer à ses lecteurs son système de valeur, fondé sur l'observation de principes moraux, l'idée du progrès universel, le soutien à la nation et le respect de la légitimité du pouvoir politique. Loin de rester enfermé dans le cadre chronologique de la vie d'Alexandre, Gabler propose de fréquents parallèles avec les événements et les personnages de l'histoire récente, voire du présent immédiat. Le grand nombre de références au passé et au présent français, ainsi que le contexte des événements de 1859, nous portent à penser que l'objet de la critique de Gabler n'est pas tant Alexandre le Grand que Napoléon III.

Malgré son « actualité », l'article de Gabler a été refusé par l'éditeur, qui l'estimait trop éloigné dans le temps et l'espace des préoccupations du lectorat tchèque. Ainsi sa publication n'a-t-elle eu lieu qu'en 1862.

¹² GABLER 1889, s. 66–67.

¹³ GABLER 1862–1863, s. 4.